



ПРАВИЛО «ПЛОДІВ ОТРУЄНОГО ДЕРЕВА»: ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ, НОРМАТИВНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

ГРИНЮК Володимир Олександрович - доктор юридичних наук, доцент, перший заступник Міністра економіки України, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УДК 343.14

DOI 10.32782/EP.2021.4.9

Стаття посвячена розкриттю на основі норм Уголовного процесуального кодексу України і з урахуванням практики Європейського суду по правах людини і Верховного Суду змісту правила «плодів отруєного дерева» і механізму його застосування в національному кримінальному процесі.

Вивчені сформульовані в доктрині кримінального процесу підходи до розуміння змісту правила «плодів отруєного дерева»: широкий і вузький. Обґрунтовано, що правило «плодів отруєного дерева» застосовується в вузькому розумінні, при якому до визнання доказів недопустимими на його основі повинні призводити лише суттєві порушення вимог кримінального процесуального закону, допущені при отриманні доказів.

Вказано, що застосування правила плодів отруєного дерева національними судами здійснюється з урахуванням практики ЄСПЛ. На основі ряду рішень ЄСПЛ розкриті його підходи до застосування правила «плодів отруєного дерева». З урахуванням ряду постановлень ВС вислідом є висновки про зміст і механізм застосування правила «плодів отруєного дерева».

За результатами дослідження запропоновано визначити зміст правила «плодів отруєного дерева», під яким пропонується розуміти сукупність нормативно закріплених і встановлених в судовій практиці положень, які визначають отримання доказа-

тельств на основі незаконно отриманої інформації як підстава визнання таких доказів недопустимими, розкривають зміст цього підстава і передбачають механізм застосування відповідного процесуального рішення. З метою запобігання буквальній інтерпретації нормативного змісту правила «плодів отруєного дерева» запропоновано внести відповідні доповнення до частини 1 статті 87 КПК України.

Ключові слова: докази, допустимість доказів, визнання доказів недопустимими, правило «плодів отруєного дерева», правило «необхідного виявлення».

Постановка проблеми

Здійснення оцінки доказу з точки зору допустимості спрямоване на встановлення дотримання вимог кримінального процесуального закону під час його отримання. Як передбачає частина 1 статті 86 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом [5]. І, навпаки, недотримання вимог кримінального процесуального закону щодо порядку отримання доказу призводить до його визнання недопустимим із застосуванням відповідних процесуальних наслідків, визначених КПК України.

Один із таких наслідків передбачений низкою положень кримінального процесуального закону, з урахуванням яких докази, отримані на основі незаконно здобутої інформації, підлягають визнанню недопустимими. Зазначена підстава визнання доказів недопустимими у доктрині кримінального процесу визначається як правило «плодів отруєного дерева» (doctrine of the «fruit of the poisonous tree») та знайшла широке використання в судовій практиці як Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), так і національних судів, у тому числі Верховного Суду (далі – ВС).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Зміст правила «плодів отруєного дерева» та механізм його застосування були предметом дослідження широкого кола вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, до розкриття цієї проблематики зверталися Н.М. Басай, М.В. Гузела, О.М. Дроздов, О.В. Дроздова, О.В. Капліна, С.О. Ковальчук, Г.Р. Крет, А.А. Павлишин, М.М. Стоянов, Ю.В. Циганюк, О.Г. Шило, О.Г. Яновська та інші науковці, які в переважній більшості досліджували окремі її теоретичні та практичні аспекти, у тому числі й у контексті практики ЄСПЛ і ВС. Наукові праці вказаних та інших вчених закладають теоретичне підґрунтя для здійснення комплексного дослідження правила «плодів отруєного дерева» у вітчизняному кримінальному процесі.

Метою статті є розкриття на основі норм КПК України та з урахуванням практики ЄСПЛ і ВС змісту правила «плодів отруєного дерева» та механізму його застосування у вітчизняному кримінальному процесі. Необхідність досягнення цієї мети зумовлює потребу у вирішенні завдань, пов'язаних із визначенням змісту вказаного правила, розкриттям його нормативного змісту та механізму застосування, окресленням напрямів удосконалення КПК України у частині визначення його змісту.

Виклад основного матеріалу

У доктрині кримінального процесу сформувалося два підходи до розуміння змісту

правила «плодів отруєного дерева»: широкий і вузький.

Прихильники широкого підходу відзначають абсолютний характер цього правила незалежно від істотності порушень вимог кримінального процесуального закону, допущених під час отримання доказів. Надаючи тлумачення правилу «плодів отруєного дерева» у широкому розумінні, М.М. Стоянов констатує, що воно означає безумовну недопустимість доказів при будь-якому порушенні встановленого порядку збирання доказів незалежно від характеру і ступеня [14, с. 119-120]. У цьому разі, як зазначає Н.М. Басай, «отруєне дерево» породжує «отруєні плоди»; отримання доказів на основі інформації, яка отримана із недопустимого доказу, тягне за собою їх безумовну недопустимість [1, с. 44].

Прихильники вузького підходу вказують на неможливість визнання правила «плодів отруєного дерева» абсолютним і необхідність урахування істотності порушень вимог кримінального процесуального закону, допущених під час отримання доказів. Як наголошує М.М. Стоянов, у вузькому сенсі доктрина «плодів отруєного дерева» зводиться до заборони використання даних, отриманих на підставі або з використанням доказів, визнаних недопустимими. Тобто в другому значенні доктрина пов'язується з проблемою використання доказів, хоча і законних за формою, але збиткових за змістом [14, с. 121]. Поділяючи таку позицію, М.В. Гузела відзначає, що у вузькому розумінні концепцію «плодів отруєного дерева» потрібно подавати з погляду способу отримання доказів, їхнього процесуального оформлення та диференціації процесуальних порушень на істотні та неістотні [2, с. 427].

Аналізуючи наведені підходи, потрібно вказати, що за першого з наведених підходів до визнання доказів недопустимими на основі правила «плодів отруєного дерева» можуть призводити будь-які порушення вимог кримінального процесуального закону, які були допущені в ході отримання доказів, у тому числі неістотні. Водночас, такий підхід не відповідає закладеній законодавцем у КПК України концепції допустимості доказів.

По-перше, у цілому зміст правила «плодів отруєного дерева» визначається у частині 1 статті 87 КПК України, відповідно до якої будь-які докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, підлягають визнанню недопустимими [5]. Тобто законодавець прямо вказує на абсолютний характер зазначеного правила лише у випадках встановлення істотного порушення прав і свобод людини, допущеного під час одержання інформації, на основі якої у подальшому були отримані інші докази. Коло діянь, які становлять істотні порушення прав людини і основоположних свобод, визначається у частині 2 статті 87 КПК України.

По-друге, застосування правила «плодів отруєного дерева» не обмежується випадками, визначеними у частині 1 статті 87 КПК України, та є можливим у разі допущення інших порушень вимог кримінального процесуального закону, які мали місце в ході отримання доказів і призвели до визнання їх недопустимими. Такі порушення визначені частиною 3 статті 87 та іншими положеннями КПК України, які прямо або опосередковано передбачають підстави визнання доказів недопустимими (частиною 5 статті 101, частиною 8 статті 223, частиною 3 статті 233, частиною 3 статті 271). У наведених положеннях кримінального процесуального закону, на відміну від частини 1 статті 87 КПК України, не міститься прямої вказівки на істотність допущених під час отримання доказів порушень, хоча про визнання законодавцем вказаних у частині 3 статті 87 КПК України порушень істотними свідчить положення частини 4 цієї статті, а про визнання такими порушень, передбачених частиною 5 статті 101, частиною 8 статті 223, частиною 3 статті 233, частиною 3 статті 271 КПК України, – їх характер, що зумовив необхідність їх нормативного закріплення як самостійних підстав визнання доказів недопустимими.

Відповідно, для визнання доказів недопустимими на основі правила «плодів отруєного дерева» потрібно встановити істотність порушень вимог кримінального процесуального закону, допущених під час одержання інформації, на основі якої в подальшому

були отримані докази. Як зазначає А.В. Панонова, у кожному конкретному випадку суд, оцінюючи допустимість того чи іншого доказу, повинен враховувати істотність допущених порушень кримінального процесуального закону та важливість кожного доказу для встановлення обставин кримінального провадження. Тому кожний доказ повинен оцінюватися автономно, оскільки його безумовне виключення може призвести до негативних наслідків, що виражатимуться в ухваленні незаконного, необґрунтованого та несправедливого судового рішення [6, с. 51].- Із урахуванням наведеного заслуговує на підтримку другий із наведених підходів до визнання доказів недопустимими на основі правила «плодів отруєного дерева», за якого призводити до прийняття такого рішення повинні лише істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, допущені під час отримання доказів.

Застосування правила «плодів отруєного дерева» вітчизняними судами здійснюється з урахуванням практики ЄСПЛ, який у разі констатації порушення статті 3 Конвенції про захист прав та основоположних свобод від 04.11.1950 р. (далі – Конвенція), як констатує Г.Р. Крет, звертається до встановлення правильності наданої національними судами оцінки з точки зору допустимості доказам, отриманим на підставі доказу, визнаного недопустимим, і за загальним правилом застосовує в цих ситуаціях правило «плодів отруєного дерева» [4, с. 209-210]. Так, у §§ 65 і 66 рішення від 30.04.2015 р. у справі «Яременко проти України (№ 2)» ЄСПЛ повторює свої основні висновки з рішення у справі «Яременко проти України», а саме: що попередні рішення, якими заявника було засуджено за двома епізодами умисних вбивств, ґрунтувалися на доказовій базі, отриманій у порушення права заявника на мовчання та його права на захист, а також за відсутності належного розслідування його тверджень про те, що його визнавальні показання було отримано в незаконний спосіб. Нове рішення, ухвалене у справі заявника, переважною мірою знову ґрунтувалося на тих самих доказах, отриманих у порушення процесуальних прав заявника, та при цьому існували серйозні твердження, які органи влади так

і не спростували, що всі визнавальні показання було отримано під примусом, а отже вони були «плодом отруєного дерева» [13].

У подальшому ЄСПЛ у своїй практиці визнав необхідність застосування правила «плодів отруєного дерева» до доказів, отриманих внаслідок катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження не лише державними органами, але й приватними особами. Так, у §§ 75 – 77, 89 – 93 рішення від 05.11.2020 р. у справі «Świk v. Poland» ЄСПЛ вказує, що принцип, відповідно до якого визнання показань і речових доказів, отриманих у результаті катування або іншого жорстокого поводження в порушення статті 3 Конвенції, доказом для встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні робить провадження в цілому несправедливим, застосовуються не тільки у випадках, коли жертвою поводження, яке суперечить статті 3 Конвенції, є фактичний обвинувачений, але й у випадку, коли йдеться про третіх осіб. Суд вважає, що вищезгаданий принцип є однаково застосовним до визнання доказів, отриманих від третьої сторони у результаті жорстокого поводження, забороненого статтею 3 Конвенції, коли таке жорстоке поводження було завдано приватними особами, незалежно від виду цього ставлення. Суд вважає, що визнання оскаржуваного протоколу (протоколу, який містив розшифровки записаних внаслідок застосування катування висловлювань іншого члена злочинного угруповання, підтверджував причетність заявника до цього угруповання та торгівлі наркотичними засобами і був використаний стороною обвинувачення під час судового розгляду заявника – В.Г.) доказом у кримінальному провадженні проти заявника в цілому зробило провадження несправедливим, порушуючи пункт 1 статті 6 Конвенції [15].

За загальним правилом, напрацьованим у практиці ЄСПЛ, констатація порушення статті 3 Конвенції та застосування правила «плодів отруєного дерева» до доказів, отриманих внаслідок катування або іншого жорстокого поводження, призводить до визнання провадження у справі несправедливим у цілому. Водночас, як вказує С.О. Ковальчук, у судовій практиці ЄСПЛ правилу «плодів

отруєного дерева» не завжди надається абсолютного значення [3, с. 343]. Виняток із загального правила простежується, зокрема, у §§ 169 – 191 рішення від 01.06.2010 р. у справі «Gäfgen v. Germany», в якому ЄСПЛ вказує, що за конкретних обставин справи саме нове зізнання заявника під час судового засідання було основою для його засудження. Інші докази, включаючи оскаржувані речові докази, мали лише допоміжний характер і на них поклалися лише для підтвердження правдивості цього зізнання. Здійснивши аналіз обставин справи і погоджуючись з висновками Палати, Суд дійшов висновку, що оспорювані речові докази не були необхідними і не використовувалися для доведення вини заявника. Водночас у причинно-наслідковому ланцюзі, який веде від заборонених методів розслідування до засудження заявника, стосовно оскаржуваних речових доказів відбувся розрив. Проте у конкретних обставинах справи заявника невиключення оскаржених речових доказів, отриманих на основі його заяв, здійснених внаслідок нелюдського поводження, не впливало на засудження заявника. Оскільки право заявника на захист і його право не свідчити проти себе так само було дотримано, судовий розгляд у цілому повинен вважатися справедливим. Відповідно, порушення пунктів 1 і 3 статті 6 Конвенції не було [16].

Поряд із цим, ЄСПЛ звертає увагу на можливість застосування національними судами винятків із правила «плодів отруєного дерева», які передбачені нормами національного законодавства або випливають з його тлумачення. Водночас, ЄСПЛ не звертається до надання оцінки таким виключенням, якщо вони не були предметом дослідження національних судів. Так, у § 49 рішення від 22.05.2018 р. у справі «Svetina v. Slovenia» вказує на правило «неминучого виявлення» («inevitable discovery doctrine») і зазначає, що суть скарги заявника полягає в незгоді з правовою оцінкою національних судів щодо допустимості доказів, яка в основному ґрунтується на думці, що докази, які отримані в ході незаконного огляду або обшуку, але були б неминуче виявлені навіть за відсутності такого огляду, можуть бути допущені до кримінальної справи. Проте ця

незгода стосується питання тлумачення національного законодавства, яке, передусім, має вирішуватися національними судами. Відповідно, Суд не робить жодного висновку щодо відповідності доктрини «неминучого виявлення» вимогам Конвенції.

Правило «плодів отруєного дерева» широко використовується у практиці ВС (у якій воно іменується доктриною), яким напрацьовано такі висновки щодо його змісту та механізму застосування:

1) ця доктрина передбачає заборону використання даних, отриманих на підставі або з використанням доказів, визнаних недопустимими (постанова Касаційного кримінального суду (далі – ККС) у складі ВС від 30.05.2019 р. у справі № 164/1457/16-к) [11], а під час перегляду справи за особливими обставинами, зокрема, на підставі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення державою міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, зміст цієї доктрини полягає в недопустимості доказів, похідних від джерел, отриманих усупереч вимогам Конвенції (постанова Великої Палати (далі – ВП) ВС від 09.09.2020 р. у справі № 1-27/10) [9], тобто якщо джерело доказів є недопустимим, усі інші дані, одержані з його допомогою, будуть такими ж (постанова ВП ВС від 06.07.2021 р. у справі № 1-7/2010) [10];

2) зазначена доктрина передбачає оцінку не лише кожного засобу доказування автономно, а і всього ланцюга безпосередньо пов'язаних між собою доказів, з яких одні впливають з інших та є похідними від них (постанова ВП ВС від 13.11.2019 р. у справі № 1-07/07) [7];

3) критерієм віднесення доказів до «плодів отруєного дерева» є наявність достатніх підстав вважати, що відповідні відомості не були б отримані за відсутності інформації, одержаної незаконним шляхом (постанова ВП ВС від 09.09.2020 р. у справі № 1-27/10) [9];

4) застосування правила «плодів отруєного дерева» вимагає здійснення логічних операцій щодо встановлення джерела походження інформації, завдяки якій було здобуто кожен доказ, яким обґрунтовується судове рішення (постанова ВП ВС від 29.04.2020 р. у справі № 1-305/2009) [8];

5) стосовно визнання доказу недопустимим за правилом «плодів отруєного дерева», то у рішенні суду має бути чітко доведено похідний характер інформації, яка стала фактичною підставою для проведення відповідної слідчої (розшукової) дії, від дій, якими були істотно порушені права та свободи людини (постанова ККС ВС від 04.02.2020 р. у справі № 311/1110/18) [12];

6) відділяючи докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотних порушень прав і свобод людини, встановлених рішенням ЄСПЛ, від доказів, отриманих з джерел, не пов'язаних ані прямо, ані опосередковано із такою інформацією, суд з повноваженнями касаційної інстанції здійснює перевірку правильності правової оцінки обставин та допустимості кожного окремого доказу (постанова ВП ВС від 29.04.2020 р. у справі № 1-305/2009) [8];

7) зазначені логічні операції не потребують здійснення дослідження доказів та не обумовлюють необхідність здійснення переоцінки достовірності доказів, які все ж були визначені як такі, що можуть бути покладені в основу судового рішення і використані на підтвердження доведеності вини заявника в інкримінованих йому кримінальних правопорушеннях (постанова ВП ВС від 29.04.2020 р. у справі № 1-305/2009) [8];

8) у разі застосування доктрини «плодів отруєного дерева» однією з необхідних умов, при дотриманні яких видається можливим зміна судового рішення при перегляді справи за особливими обставинами, зокрема, на підставі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення державою міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, належить така: сукупність доказів, що залишились після виключення з обсягу доказової бази доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, а також тих доказів, що були отримані завдяки інформації з таких джерел, є достатньою для підтвердження доведеності вини заявника в інкримінованих йому кримінальних правопорушеннях (постанова ВП ВС від 09.09.2020 р. у справі № 1-27/10) [9].

Висновки

Проведене дослідження свідчить, що правило «плодів отруєного дерева» є сукупністю нормативно закріплених і напрацьованих у судовій практиці положень, які визначають отримання доказів на основі незаконно здобутої інформації як підставу визнання таких доказів недопустимими, розкривають зміст цієї підстави і передбачають механізм ухвалення відповідного процесуального рішення. Правило «плодів отруєного дерева» підлягає застосуванню у вузькому розумінні, за якого до визнання доказів недопустимими на його основі повинні призводити лише істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, допущені під час отримання доказів. Необхідність запобігання буквальному тлумаченню нормативного змісту правила «плодів отруєного дерева» свідчить про доцільність доповнення частини 1 статті 87 КПК України після слів «отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини» словами «або будь-яких інших істотних порушень вимог цього Кодексу».

Література

1. Басай Н.М. Визнання доказів недопустимими в кримінальному процесі України: підстави, процесуальний порядок і правові наслідки: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2012. 264 с.
2. Гузела М. Проблема визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Вип. 61. С. 423-434.
3. Ковальчук С.О. Вчення про речові докази у кримінальному процесі: теоретико-правові та практичні основи: монографія. Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2017. 618 с.
4. Крет Г.Р. Міжнародні стандарти доказування у кримінальному процесі України: теоретико-правові та практичні основи: монографія. Калуш: Петраш К.Т., 2020. 452 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
6. Панова А.В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Х., 2016. 226 с.
7. Постанова ВП ВС від 13.11.2019 р. у справі № 1-07/07 (провадження № 13-36зв019). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85869105>
8. Постанова ВП ВС від 29.04.2020 р. у справі № 1-305/2009 (провадження № 13-97зв019). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89180571>.
9. Постанова ВП ВС від 09.09.2020 р. у справі № 1-27/10 (провадження № 13-22зв020). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91572019>.
10. Постанова ВП ВС від 06.07.2021 р. у справі № 1-7/2010 (провадження № 13-3зв021). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98327550>.
11. Постанова ККС ВС від 30.05.2019 р. у справі № 164/1457/16-к (провадження № 51-8008км18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82261840>.
12. Постанова ККС ВС від 04.02.2020 р. у справі № 311/1110/18 (провадження № 51-4150км19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87517442>.
13. Справа «Яременко проти України (№ 2)»: рішення Європейського суду з прав людини від 30.04.2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a75.
14. Стоянов М.М. Властивості доказів у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2010. 245 с.
15. Case of *Ćwik v. Poland*: Judgment of the European Court of Human Rights from 5 November 2020. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-205536>.
16. *Gäfgen v. Germany*: Judgment of the European Court of Human Rights from 1 June 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-99015>.
17. Case of *Svetina v. Slovenia*: Judgment of the European Court of Human Rights from 22 May 2018. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-183124>.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена розкриттю на основі норм Кримінального процесуального кодексу України та з урахуванням практики Європейського суду з прав людини і Верховного Суду змісту правила «плодів отруєного дерева» та механізму його застосування у вітчизняному кримінальному процесі.

Досліджено сформовані в доктрині кримінального процесу підходи до розуміння змісту правила «плодів отруєного дерева»: широкий і вузький. Обґрунтовано, що правило «плодів отруєного дерева» підлягає застосуванню у вузькому розумінні, за якого до визнання доказів недопустимими на його основі повинні призводити лише істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, допущені під час отримання доказів.

Вказано, що застосування правила «плодів отруєного дерева» вітчизняними судами здійснюється з урахуванням практики ЄСПЛ. На основі низки рішень ЄСПЛ розкрито його підходи до застосування правила «плодів отруєного дерева». Із урахуванням низки постанов ВС виокремлено його висновки щодо змісту та механізму застосування правила «плодів отруєного дерева».

За результатами дослідження наведено визначення правила «плодів отруєного дерева», під яким запропоновано розуміти сукупність нормативно закріплених і напрацьованих у судовій практиці положень, які визначають отримання доказів на основі незаконно здобутої інформації як підставу визнання таких доказів недопустимими, розкривають зміст цієї підстави і передбачають механізм ухвалення відповідного процесуального рішення. З метою запобігання буквальному тлумаченню нормативного змісту правила «плодів отруєного дерева» запропоновано внести відповідні доповнення до частини 1 статті 87 КПК України.

Ключові слова: докази, допустимість доказів, визнання доказів недопустимими, правило «плодів отруєного дерева», правило «неминучого виявлення».

SUMMARY

The article is devoted to disclosure on the basis of the Criminal Procedure Code of Ukraine and taking into account the case law of the European Court of Human Rights and the Supreme Court of the content of the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» and the mechanism of its application in domestic criminal proceedings.

The approaches to understanding the meaning of the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» formed in the doctrine of the criminal process are studied: wide and narrow. It is substantiated that the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» is subject to application in the narrow sense, according to which only significant violations of the requirements of the criminal procedure law committed during the collection of evidence should lead to the recognition of evidence inadmissible on its basis.

It is stated that the application of the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» by domestic courts is carried out taking into account the practice of the ECHR. Based on a number of ECHR decisions, his approaches to the application of the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» are revealed. Taking into account a number of resolutions of the Supreme Court, its conclusions on the content and mechanism of application of the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» are highlighted.

According to the results of the study, the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» is defined and it is proposed to understand as a set of normatively established and developed in judicial practice provisions that determine the receipt of evidence on the basis of illegally obtained information as grounds for declaring such evidence inadmissible, disclose the content of this ground and provide a mechanism for making the appropriate procedural decision. In order to prevent a literal interpretation of the normative content of the doctrine of the «fruit of the poisonous tree» it is proposed to make appropriate additions to Part 1 of Article 87 of the CPC of Ukraine.

Key words: evidence, admissibility of evidence, recognition of evidence inadmissible, doctrine of the «fruit of the poisonous tree», «inevitable discovery doctrine».